

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет

Тези
звітної наукової конференції
філософського факультету

Львів – 2021

Затверджено Вченою радою
філософського факультету
(Протокол 249/7
від 10 березня 2021 року)

Тези звітної наукової конференції філософського факультету / Відп.
за випуск Л. Рижак, Н. Жигайло. – Львів, 2021. – Вип. 18. – 274 с.

Збірник тез представляє результати роботи професорсько-викладацького складу, асистентів та співробітників кафедр філософії, історії філософії, теорії та історії політичної науки, політології, психології, теорії та історії культури філософського факультету за 2020 рік по виконанню кафедральних наукових тем.

З М І С Т

Кафедра філософії

Рижак Людмила <i>ОСВІТА В УМОВАХ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ: СВОБОДА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</i>	11
Карась Анатолій <i>ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС У ПРИЗМІ СЕМІОЗУ ГРОМАДЯНСТВА</i> ...	14
Лисий Василь <i>СУПЕРЕЧНІСТЬ ЯК РУШІЙ ПОСТУПУ ФІЛОСОФСЬКИХ СИСТЕМ</i>	21
Братасюк Марія <i>ІНТЕГРАЛЬНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ ГЛОБАЛЬНОГО СВІТУ</i>	26
Богун Олег <i>ТРАКТУВАННЯ ТЕОРІЇ АФЕКТІВ БЕНЕДИКТА СПІНОЗИ У ЕКОСОФСЬКІЙ ПЕРСПЕКТИВІ</i>	29
Гнатів Андрій <i>«ІДЕЯ ЕРОСУ У ФІЛОСОФІЇ ПСЕВДО-ДІОНІСІЯ АРЕОПАГІТА»</i>	33
Джунь Валерій <i>ЧОМУ РЕАЛЬНІСТЬ НЕМОЖЛИВО ПЕРЕХИТРУВАТИ</i>	36
Лосик Ореста <i>КОНЦЕПЦІЯ МОВНИХ ІГОР ЖАНА-ФРАНСУА ЛЮТАРА</i>	42
Наконечний Андрій <i>ПРОБЛЕМА СВОБОДИ У ТВОРЧОСТІ М. ДРАГОМАНОВА</i>	44
Откович Катерина <i>ІДЕЯ ПРЕКАРНОСТІ, ЯК ТІЛЕСНОЇ ОНТОЛОГІЇ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ДЖУДІТ БАТЛЕР</i>	47
Поляруш Борис <i>МЕТАІСТОРІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛОСОФСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ</i>	49
Пухта Ірина <i>ЕПІСТЕМІЧНА КРИЗА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА</i>	52

Сарабун Оксана <i>ЛІБЕРТАРІАНСТВО: ОБМЕЖЕНИЙ ЧИ ВДОСКОНАЛЕНИЙ ВАРІАНТ ЛІБЕРАЛІЗМУ?</i>	55
Сафонік Лідія <i>СМІЛИВІСТЬ У БУТТІ (НА ПРИКЛАДІ МИКОЛИ РУДЕНКА)</i>	59
Янкович Тетяна <i>ВИКЛИКИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА КРИЗЬ ПРИЗМУ ОСВІТНІХ ІНСТРУМЕНТІВ</i>	61

Кафедра історії філософії

Дахній Андрій <i>МИСЛЕННЯ «ПІЗНЬОГО» ГАЙДЕГГЕРА: ВЗАЄМОДІЯ ФІЛОСОФІЇ, РЕЛІГІЇ ТА ПОЕЗІЇ</i>	63
Синиця Андрій <i>ЛОГІКО-ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ БЕРНАРДА БОЛЬЦАНО І ПЕТРА ЛОДІА: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ</i>	65
Ковальчук Юлія <i>ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ІДЕЙ ТВОРУ РОЛАНА БАРТА «ФРАГМЕНТИ МОВИ ЗАКОХАНОГО»</i>	69
Хамар Уляна <i>ОНТОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ФІЛОСОФІВ КАФЕДРИ ФІЛОСОФІЇ АН УРСР В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.</i>	71

Кафедра теорії та історії політичної науки

Шипунов Геннадій <i>ЗАХІДНИЙ МАРКСИЗМ І РУХ «НОВИХ ЛІВИХ»: ОСОБЛИВОСТІ СПІВВІДНОШЕННЯ ТА ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ</i>	73
Вдовичин Ігор <i>ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА ЯКІСТЬ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ</i>	77
Жигайло Наталія <i>ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДУХОВНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ</i>	81

Угрин Леся	
<i>СТРАХ ЯК ФАКТОР СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ</i>	84
Бунь Вікторія	
<i>ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ СУСПІЛЬСТВА СТАРОДАВНЬОГО ВАВИЛОНУ У «ЗАКОНАХ ХАММУРАПІ»</i>	87
Бушев Микола	
<i>ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ У ПОЛІТИКО-ПАРТІЙНОМУ ТА ІДЕОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТАХ</i>	91
Возняк Святослава	
<i>ПОЛІТИЧНА МОБІЛІЗАЦІЯ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ</i>	93
Гарбадин Андрій	
<i>ПРИЙОМИ ОБМЕЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ САМОКОНТРОЛЮ У ПОВЕДІНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ Р. ТАЛЕРА: ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ</i>	97
Іленьків Галина	
<i>ОЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОГО ІДЕАЛУ В ІСТОРІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ</i>	99
Ільницька Діана	
<i>СУЧАСНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ АЗЕРБАЙДЖАНУ: ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ</i>	102
Ковальчук Михайло	
<i>СЕМІОТИКА ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ</i>	105
Мотрен Святослав	
<i>АДМІНІСТРАТИВНА МОНАРХІЯ – ПРИКЛАД ВТІЛЕННЯ ІДЕЇ ОСВІЧЕНОГО АБСОЛЮТИЗМУ</i>	107
Сабара Анна	
<i>РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ГНУЧКОСТІ ПРИЙНЯТТЯ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ У ТЕОРЕТИКО-ІГРОВІЙ МОДЕЛІ</i>	110
Савойська Світлана	
<i>ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТОЛОГІЧНОГО КОНТЕКСТУ МОДЕЛІ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ</i>	113
Сичова Яна	
<i>КАТЕГОРІЯ «ІНШОГО» ЯК ДИСКУРСИВНИЙ БАЗИС ПОЛІТИКИ ІДЕНТИЧНОСТІ В ТЕОРІЇ ІВЕРА НОЙМАННА</i>	117

Токарева Лідія ПОСТМОДЕРНІЗМ ТА АНТИРАЦІОНАЛІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОСМИСЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО	120
--	-----

Кафедра політології

Була Світлана СУЧАСНИЙ СТАН ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР	123
Гнатюк Володимир КОРЕЛЯЦІЯ ВИХІДНИХ ДАНИХ В РАМКАХ СУБНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПІД ЧАС АПРОБАЦІЇ ІНСТИТУЦІЙНИХ Й ЕКСПЕРТНИХ МЕТОДИК: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВОСТІ	127
Куречко Ірина КОНТРОПРОПАГАНДА В ПЕРІОД ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	130
Литвин Віталій КОРЕЛЯЦІЯ ТИПІВ НАПІВПРЕЗИДЕНТАЛІЗМУ ТА ТИПІВ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ: НА ПРИКЛАДІ КРАЇН ЄВРОПИ	133
Моргунюк Ольга РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НИЖЧИХ КАСТ У ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЯХ ІНДІЇ	138
Осадчук Ігор АТИПОВА НАПІВПРЕЗИДЕНТСЬКА СИСТЕМА ПРАВЛІННЯ У ФІНЛЯНДІЇ У ХХ СТ.	143
Скочиляс Любомир МІСЦЕВІ ВИБОРИ-2020: ОСНОВНІ ТРЕНДИ НА ТЛІ УНІКАЛЬНИХ ПЕРЕДУМОВ	146
Сліпецька Юлія ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГ: КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ТА УСПІШНІ КЕЙСИ	150
Шурко Оксана ВПЛИВ СПОЖИВЧИХ ЦІННОСТЕЙ НА ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС.....	153

Кафедра психології

Грабовська Софія, Бурдіна Тетяна <i>ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗРОБКИ ЕФЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ВПЛИВУ НА НЕПОВНОЛІТНІХ ПРАВОПОРУШНИКІВ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У ВИПРАВНОМУ ЗАКЛАДІ.....</i>	157
Васютинський Вадим <i>ПОЧУТТЯ ПРОВИНИ ЯК ІРРАЦІОНАЛЬНИЙ ЧИННИК ОЦІНКИ МІЖЕТНІЧНИХ ПРОБЛЕМ.....</i>	161
Гапон Надія <i>ІНТЕНЦІОНАЛЬНІСТЬ СВІДОМОСТІ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПРОБЛЕМАТИКИ.....</i>	165
Партико Тетяна <i>ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ АДАПТИВНОСТІ ПРАЦЕВЛАШТОВАНИХ ЖІНОК ПЕНСІЙНОГО ВІКУ.....</i>	168
Анастасьева Людмила <i>СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО «Я» ШКОЛЯРІВ - МЕШКАНЦІВ МЕГАПОЛІСУ.....</i>	171
Волошина Оксана <i>ПРОБЛЕМИ ЛІКУВАННЯ РОЗЛАДІВ СНУ І КОШМАРІВ В УКРАЇНІ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ. МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ.....</i>	175
Волошок Олена <i>ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ СТРАХІВ І ТРИВОЖНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....</i>	179
Галецька Інна, Кліманська Марина, Перун Марія <i>БАТЬКІВСЬКО-ДИТЯЧІ ВЗАЄМИНИ В УМОВАХ ЛОКДАУНУ 2020.....</i>	183
Гребінь Наталія <i>СТИГМАТИЗАЦІЯ ОСІБ З ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ СТУДЕНТАМИ-ПСИХОЛОГАМИ.....</i>	186
Гупаловська Вікторія <i>ЕМПІРИЧНІ КРИТЕРІЇ АДАПТИВНИХ СЕКСУАЛЬНИХ СЦЕНАРІЇВ У РАННІЙ ДОРΟΣЛОСТІ.....</i>	188
Дідковська Лариса <i>СТРАТЕГІЇ КОПІНГУ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МОТИВАЦІЯ ДО НАВЧАННЯ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....</i>	193

Карковська Руслана <i>ЕТИЧНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КЛІМАТ. ПРОБЛЕМА ВИМІРЮВАННЯ</i>	197
Кочергіна Ірина <i>ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ЖІНОК, ЯКІ ЗАЗНАЛИ ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА</i>	201
Левус Надія <i>МОДЕЛІ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ ВЧИТЕЛІВ З ЕМОЦІЙНИМ ВИГОРАННЯМ</i>	204
Максимич Олександра, Левус Надія <i>КОМПОНЕНТИ ЕТНІЧНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ТА МЕТОДИ ЇХ ДОСЛІДЖЕННЯ</i>	207
Мандзик Тетяна <i>ТУРБОТА ПРО ДОВКІЛЛЯ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ</i>	209
Михальчишин Галина <i>ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЇ У ЛЬВІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ</i>	212
Мусаковська Олена <i>ПРОБЛЕМА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПЕРЕВАНТАЖЕННЯ У ВИМІРІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	215
Осташевська Юлія <i>АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В СИСТЕМІ ОСВІТИ</i>	218
Петровська Інга <i>СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ</i>	221
Сазонова Олена <i>ЕТИЧНІ ПИТАННЯ СУПЕРВІЗІЙНОЇ РОБОТИ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ</i>	225
Харко Оксана <i>ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ</i>	228
Штепа Олена <i>РЕСУРСНИЙ ДИСКУРС ВНУТРІШНЬОГО ДІАЛОГУ ОСОБИСТОСТІ</i>	231

Кафедра теорії та історії культури

Дарморіз Оксана <i>СПЕЦИФІКА ХРОНОТОПУ В МІФОЛОГІЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ</i>	234
Васьків Андрій <i>РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНА ІНФРАСТРУКТУРА УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ: ВИКЛИКИ ТА ВІДПОВІДІ</i>	237
Власевич Тетяна <i>СУЧАСНЕ ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО БОЛГАРІЇ</i>	240
Стеценко Валерій, Галуйко Роман <i>П. ВЕЛИЧКОВСЬКИЙ ЯК ПРОДОВЖУВАЧ АСКЕТИЧНО- СПОГЛЯДАЛЬНОЇ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ БОГОСЛОВСЬКО-ФІЛОСОФСЬКІЙ ДУМЦІ</i>	243
Колесник Ігор <i>СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ ТРАНСГУМАНІЗМУ: ПЕРСОНАЛІЇ ТА ТВОРИ</i>	246
Коряга Павло <i>ОБРАЗ МЕТРОПОЛІТЕНУ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ КИЄВА</i>	248
Лазарович Надія <i>ПОСТКОЛОНІАЛІЗМ ЯК СИМПТОМАТА СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ</i>	251
Ліпша Ростислав <i>ПОНЯТТЯ АНТИНАТАЛІЗМУ ДЕВІДА БЕНАТАРА В ЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ</i>	254
Ліщинська Ольга <i>ДАНТЕАНА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ (ДО 700-ЛІТТЯ ДАНТЕ АЛІГ'ЄРІ)</i>	256
Павлишин Анастасія <i>ПРОБЛЕМА ВІРИ У ФІЛОСОФСЬКІЙ СПАДЩИНІ СТЕПАНА ЯРМУСЯ</i>	259
Пасічник Ігор <i>РОЗУМІННЯ ВИСЛОВУ: ARS LONGA, VITA BREVIS (EST) ТА НЕМОДЕРНЕ ПОНЯТТЯ МИСТЕЦТВА</i>	261

ТЕЗИ

звітної наукової конференції філософського факультету

Романюк Анна	
<i>РОЛЬ КНЯГИНИ ОЛЬГИ У СТАНОВЛЕННІ ХРИСТІАНСТВА У КИЇВСЬКІЙ РУСІ</i>	264
Ткачук Богдана	
<i>ФІЛОСОФІЯ ПАМ'ЯТІ АВРЕЛІА АВГУСТИНА ІПОНІЙСЬКОГО (за автобіографічною працею «Сповідь»)</i>	266
Ярошенко Тетяна	
<i>МОРФОЛОГІЯ КУЛЬТУРИ В СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКО- КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ; ОСОБЛИВОСТІ, ПРОБЛЕМИ, СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ</i>	268
Добропас Ірина	
<i>РЕФЛЕКСІЯ ПОНЯТТЯ ВІЗУАЛЬНОГО</i>	271

КОРЕЛЯЦІЯ ТИПІВ НАПІВПРЕЗИДЕНТАЛІЗМУ ТА ТИПІВ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ: НА ПРИКЛАДІ КРАЇН ЄВРОПИ

Політичний компаративістиці вже доволі давно відомо, що напівпрезидентська система правління (надалі – напівпрезиденталізм) є гетерогенною та може піддаватись типологізації на підставі різних чинників й індикаторів. Формально та на підставі логіки відповідальності урядів напівпрезиденталізм поділяють на класичний і президент-подібний президент-парламентаризм та на класичний і парламент-подібний прем'єр-президенталізм. Фактично і за сутністю, природою та конструкціями дуалізму виконавчої влади виокремлюють такі типи напівпрезиденталізму, як системи повністю чи частково уніфікованої більшості, системи розділеної більшості, системи повністю або частково уніфікованої меншості та системи розділеної меншості. Формально-фактично чи на підставі повноважень головних політичних інститутів виділяють такі різновиди напівпрезиденталізму, як президенціалізований, парламентаризований (або прем'єризований) і збалансований. Відповідно, у цьому розрізі в дослідженнях встановлено, що різні види та комбінації видів напівпрезиденталізму зумовлюють різні усереднені ефекти й наслідки, зокрема з приводу їхньої кореляції з типами політичних режимів [2; 6].

Для підтвердження і демонстрування цього у наших чинному й попередніх дослідженнях [1; 2] проаналізовано діючі та історичні випадки різних типів напівпрезиденталізму станом на грудень 2017 р. і від моменту обрання кожною країною такої системи правління (деякі із них уже є історичними випадками напівпрезиденталізму, зокрема станом на 2021 р.). Серед них – Австрія (1945–2017 рр.), Азербайджан (1995–2017 рр.), Білорусь (1996–2017 рр.), Болгарія (1991–2017 рр.), Боснія і Герцеговина (1995–2017 рр.), Вірменія (1995–2017 рр.), Грузія (2004–2017 рр.), Ірландія (1937–2017 рр.), Ісландія (1944–2017 рр.), Литва (1992–2017 рр.), Македонія (1991–2017 рр.), Молдова (2016–2017 рр.), Польща (1990–2017 рр.), Португалія (1976–2017 рр.), Росія (1993–2017 рр.), Румунія (1991–2017 рр.), Сербія (2006–2017 рр.), Словаччина (1999–2017 рр.), Словенія (1991–2017 рр.), Туреччина (2007–2017 рр.), Україна (1996–2017 рр.), Фінляндія (1919–2017 рр.), Франція (1962–2017 рр.), Хорватія (1991–2017 рр.), Чехія (2012–2017 рр.), а також Чорногорія (2006–2017 рр.). Усіх їх було структуризовано за виокремленими типами напівпрезиденталізму та базовими індикаторами різних типів політичного режиму, на підставі чого було зроблено усереднені висновки та генералізації про досліджувані кореляції (табл. 1).

ТЕЗИ
звітної наукової конференції філософського факультету

Таблиця 1

Усереднені особливості й наслідки кореляції типів напівпрезиденталізму і типів політичних режимів у країнах Європи (станом на грудень 2017 р.)

Типи напівпрезиденталізму / Індикатори типологізації політичних режимів	Усереднений тип політичного режиму (проект «Політія 4»: від «-10» до «+10»)	Усереднений тип політичного режиму («Свобода у світі»: від «1» до «7»)
Формальна типологізація напівпрезиденталізму		
Класичний президент-парламентаризм	+1,6	3,7
Президент-подібний президент-парламентаризм	+1,7	4,2
Класичний прем'єр-президенталізм	+8,4	2,1
Парламент-подібний прем'єр-президенталізм	+7,3	2,8
Фактична типологізація напівпрезиденталізму		
Система повністю уніфікованої більшості	+6,3	2,7
Система частково уніфікованої більшості	+7,7	2,3
Система розділеної більшості	+8,6	2,0
Система повністю уніфікованої меншості	+9,1	1,9
Система частково уніфікованої меншості	+8,7	2,3
Система розділеної меншості	+8,9	2,1
Формально-фактична типологізація напівпрезиденталізму		
Парламентаризований напівпрезиденталізм	+9,3	1,8
Президенціалізований напівпрезиденталізм	+0,3	4,6
Збалансований напівпрезиденталізм	+7,8	2,4

При цьому, у контексті кореляції типів напівпрезиденталізму з типами і динамікою політичних режимів теоретико-методологічно та практично-емпірично апелюємо до узагальнення вчених [3] про те, що напівпрезиденталізм у різних країнах Європи, принаймні у її Центрально-Східній, Південно-Східній і Східній частинах, які були чи залишаються посткомуністичними, свого часу міг бути і навіть може залишатись найефективнішим засобом переходу від автократії до демократії, хоча, на противагу, не у всіх випадках увінчався демократизацією і консолідацією демократії, а натомість часто виявився зразком персоналізації й автократизації політичного процесу і руху в напрямі автократії (навіть якщо раніше було апробовано демократію)

[5; 11]. Відповідно, теоретично й емпірично підтверджено, що одні різновиди напівпрезиденталізму сприяють демократії та демократизації, інші опції – автократії та автократизації, а ще інші типи проводять гібридні (більш демократичні чи більш автократичні) політичні режими.

Крос-національний і регіональний аналіз кореляції типів політичного режиму та типів європейського напівпрезиденталізму (принаймні станом на грудень 2017 р.) засвідчує, що у цьому контексті є певні кластерні взаємозалежності, які потрібно структурувати за опціями типологізації напівпрезиденталізму. Так, у рамках формальної типологізації напівпрезиденталізму згідно з врахуванням логіки й особливостей відповідальності урядів встановлено, що: прем'єр-президентські системи (усіх різновидів) проводять значно демократичніші політичні режими, ніж президентсько-парламентські системи (усіх різновидів) [9; 10; 17; 18]; президентсько-парламентські системи є найменш демократичними типами напівпрезиденталізму [19], а натомість прем'єр-президенталізм значно ефективніший та безпечніший для ініціювання, консолідації, стабілізації і «виживання» демократії [4; 14].

Своєю чергою, у рамках фактичної типологізації напівпрезиденталізму згідно з сутністю, природою та конструкціями дуалізму виконавчої влади було підтверджено і вмотивовано, що: системи розділеної більшості і розділеної меншості, будучи значно більш конфліктними, ніж системи уніфікованої більшості й уніфікованої меншості, в середньому не проводять або майже не зумовлюють недемократичні режими і нестабільні демократичні практики чи не зменшують перспективи розвитку демократичних режимів та демократизації політичних режимів [8; 9; 12]; системи розділеної більшості і розділеної меншості позиціонуються й операціоналізуються як максимально близькі до теоретичної сутності конструкції подвійної виконавчої влади, яка неодмінно сприяє партійній незгуртованості, широкому політично-ідеологічному представництву й консенсусу, гнучкості, балансам, стримуванням і противагам, політичній відповідальності, хоч, на протывагу, і через затягування й сповільнення процесів прийняття політичних і владно-управлінських рішень. Додатково виявлено, що збільшення конфліктів між президентами і прем'єр-міністрами у системі дуалізму виконавчої влади, особливо у періоди розділеного правління та передусім в умовах неопатримоніалізму, втручання військових у політику або ініціювання режимів громадянських диктатур, все-таки призводить до фрагільності молодих демократій і їхнього автократичного відкату та розвороту [15; 16]. Водночас аргументовано, що навіть попри те, що проблеми демократії у рамках напівпрезиденталізму можуть часто генеруватись системами розділеного та уніфікованого правління [7; 10], однак все-ж таки недемократичність та неефективність цих систем не є беззастережними або ж безумовними наслідками когабітацій та систем розділеної меншості, а натомість залежать від низки інших чинників. На цьому тлі, усереднено виявлено, що найдемократичнішими є системи повністю уніфікованої меншості, дещо менш демократичними – системи частково уніфікованої меншості, розділеної меншості та розділеної більшості, а найменш демократичними і відтак найбільш автократичними – системи

повністю і частково уніфікованої більшості. Інакше кажучи, було обґрунтовано, що демократичності політичних режимів у напівпрезиденталізму сприяють не системи більшості, а системи меншості і не стільки системи уніфікованого правління, скільки системи розділеного правління.

Урешті-решт, в рамках формально-фактичної типологізації напівпрезиденталізму, в тому числі на підставі врахування формальних і фактичних повноважень головних політичних інститутів, було виявлено, що демократіям і демократизації у напівпрезиденталізмі сприяють його головно прем'єризovanі чи парламентаризovanі та переважно збалансовані варіації, а натомість автократіям та автократизації – передусім президенціалізовані та зрідка збалансовані варіації [13]. Також у цьому розрізі було встановлено, що значна легітимність та уповноваженість президента й президенціалізація напівпрезиденталізму традиційно ведуть до деконсенсуалізації, монополізації, бюрократизації, централізації й автократизації напівпрезиденталізму та недоліків, слабкості і навіть колапсу демократій, всенародного представництва й підзвітності. Натомість протилежна логіка притаманна для випадків значної і навіть надмірної уповноваженості прем'єр-міністрів і парламентів та прем'єризації й парламентаризації напівпрезиденталізму [17; 18].

Загалом аналіз і порівняння ефектів різних типів напівпрезиденталізму і їхньої кореляції з типами політичних режимів у країнах Європи, в тому числі у категоріях їхнього демократичного чи автократичного «виживання», дає підстави стверджувати, що досліджуваний взаємозв'язок не настільки однозначний і простий, як це очікувано теоретично. Виявляється це у тому, що на підставі з'ясування ефектів різних типів напівпрезиденталізму встановлено, що ця система правління не обов'язково функціонує як стабілізуючий або неконфліктний компроміс, зокрема між мажоритарними крайнощами президенталізму і потенційно дестабілізуючою фрагментацією і поляризацією парламентаризму.

Відповідно, при виборі типів напівпрезиденталізму мотиви різних політичних акторів та творців конституцій можуть суттєво відрізнятись. Якщо вони шукають механізму для поступу та консолідації демократії й забезпечення міжінституційних рівноваг, тоді їхня увага повинна бути зосереджена на такому усередненому варіанті напівпрезиденталізму, який: формально є прем'єр-президенталізмом (причому бажано у його класичній формі); формально-фактично є прем'єризovanим чи хоча б збалансованим, а не президенціалізованим; фактично максимально уникає чи унеможливорює системи повністю уніфікованої більшості, а відтак характеризується помітними конфліктами у системі дуалізму виконавчої влади. Якщо ж політичні актори та «конституційні інженери» шукають механізму задля забезпечення стабільності, консервації й автократизації режиму та централізації влади з максимальним уникненням міжінституційних рівноваг, тоді їхня увага повинна бути зосереджена на усередненому варіанті напівпрезиденталізму, який: формально є президент-парламентаризмом (причому бажано у його класичній формі); формально-фактично є президенціалізованим чи хоча б прем'єризovanим, а не збалансованим; фактично максимально сприяє або гарантує системи повністю уніфікованої більшості, а відтак і характеризується незначними конфліктами у системі дуалізму виконавчої влади [1; 2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Литвин В. Інституційно-процесуальні та політично-поведінкові атрибути і різновиди напівпрезидентської системи правління: порівняльний аналіз на прикладі країн Європи. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2018. 815 с.
2. Литвин В. Усереднені ефекти і наслідки різних типів європейського напівпрезиденталізму: очікувані та неочікувані вияви // *Problemy Bezpieczeństwa w Procesach Politycznej i Społecznej Transformacji w Krajach Europy Środkowo-Wschodniej: Materiały z Międzynarodowej Polsko-Ukraińskiej Konferencji Naukowej / pod redakcją Zbigniewa Białoblockiego, Anatolija Romanyuka i Witalija Łytwyna*. Kutno: Wyższa Szkoła Gospodarki Krajowej, 2019. S. 108–117.
3. Bayram S. Intra-Democracy Regime Change: Transitions Between Presidential, Parliamentary and Semi-Presidential Systems // *Politologicky Casopis*. 2016. Vol. 23. No. 1. P. 3–22.
4. Ecevit Y., Karakoç E. The perils of semi-presidentialism: Confidence in political institutions in contemporary democracies // *International Political Science Review*. 2017. Vol. 8. No. 1. P. 4–20.
5. Elgie R. A Fresh Look at Semi-Presidentialism: Variations on a Theme // *Journal of Democracy*. 2005. Vol. 16. No. 3. P. 98–112.
6. Elgie R. Executive Leadership in Semi-Presidential Systems // Hart P., Rhodes R.A.W. *Oxford Handbook of Political Leadership*. Oxford University Press, 2014. P. 472–486.
7. Elgie R. Semi-presidentialism, Cohabitation and the Collapse of Electoral Democracies, 1990–2008 // *Government and Opposition*. 2010. Vol. 45. No. 1. P. 29–49.
8. Elgie R. The perils of semi-presidentialism. Are they exaggerated? // *Democratization*. 2008. Vol. 15. No. 1. P. 49–66.
9. Elgie R. Varieties of Semi-Presidentialism and Democratic Survival // Elgie R. *Semi-Presidentialism: Sub-Types and Democratic Performance*. Oxford: Oxford University Press, 2011. P. 54–79.
10. Elgie R. Varieties of Semi-Presidentialism and Their Impact on Nascent Democracies // *Taiwan Journal of Democracy*. 2007. Vol. 3. No. 2. P. 53–71.
11. Elgie R. What is Semi-presidentialism and Where is it Found // Elgie R., Moestrup S. *Semi-presidentialism Outside Europe: A Comparative Study*. London: Routledge, 2007. P. 1–13.
12. Elgie R., McMenamin I. Semi-presidentialism and Democratic Performance // *Japanese Journal of Political Science*. 2008. Vol. 9. No. 3. P. 323–340.
13. Elgie R., Moestrup S. The Choice of Semi-Presidentialism and Its Consequences // Elgie R., Moestrup S. *Semi-Presidentialism Outside Europe: a comparative study*. London: Routledge, 2007. P. 237–248.
14. Elgie R., Schleiter P. Variation in the Durability of Semi-Presidential Democracies // Elgie R., Moestrup S., Wu Y.-S. *Semi-Presidentialism and Democracy*. London: Palgrave, 2011. P. 42–60.
15. Jung-hsiang T. Semi-presidentialism and Democratic Breakdown // Paper prepared for International Political Science Association World Congress in Santiago. July 12–16, 2009: IPSA: Paper Room. 15 p.
16. Kirschke L. Semipresidentialism and the Perils of Power-Sharing in Neopatrimonial States // *Comparative Political Studies*. 2007. Vol. 40. No. 11. P. 1372–1394.
17. Moestrup S. Semi-presidentialism in young democracies: Help or hindrance? // Elgie R., Moestrup S. *Semi-presidentialism outside Europe: a comparative study*. Routledge, 2007. P. 30–55.
18. Protsyk O. Semi-Presidentialism under Post-Communism // Elgie R., Moestrup S., Wu Y.-S. *Semi-Presidentialism and Democracy*. London: Palgrave, 2011. P. 98–116.
19. Sedelius T., Linde J. Unravelling Semi-Presidentialism: Democracy and Government Performance in Four Distinct Regime Types // *Democratization*. 2018. Vol. 25. No. 1. P. 136–157.